

Disputatio medica inauguralis de pleuritide

<https://hdl.handle.net/1874/345149>

19.

DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS
DE
PLEURITIDE,

QUAM
PRÆSIDE DEO TER OPT. MAX.

Auctoritate Magnifici D. Rectoris,

JACOBI VALLAN,

M. D. Præeos & Institut. Med. Professoris Ordinarii,

NEC NON

Amplissimi Senatus Academici Consensu, Nobilissimaque

Facultatis MEDICÆ Decreto,

PRO GRADU DOCTORATUS,

Summisque in MEDICINA Honoribus & Privilegiis
ritè ac legitimè consequendis,

Eruitorum examini subijcit

WILHELMUS BORMEESTER, AMSTELO-BATAVUS.

Ad diem 26. Junii, horâ locòque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officina FRANCISCI HALMA, Academiae
Typographi, clō lōc xci.

VIRIS Aequissimis, & probitate conspicuis,

D. HENRICO BORMEESTER,
Mercatori apud Amstelodamenses vigilantissimo, Fratri dilectissimo, fraterno amore nunquam non colendo,

D. HENRICO van BORN, L. A. M.
Verbi Divini in Ecclesia Lutherana, quæ Amstelodami est, Ministro seniori, fidelissimo, Patruo summè honorando,

NEC NON

Viris Clarissimis, Eruditissimis,

D. JACOBO VALLAN, Med. Doct. Medicinæ Institutionum & praxeos Professori ordinario, h. t. Rectori Magnifico,

D. JOHANNI MUNNICKS, Med. Doct. Medicinæ Anatomes & Botanicæ Professori ordinario, Reip. Ultrajectinæ polyatro,

Præceptoribus & Promotoribus semper venerandis,

Inauguralem hanc Disputationem

D. D. D.

WILHELMUS BORMEESTER. Auctor.

DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS
DE
PLEURITIDE,
PROOEMIUM.

*I*nter innumeras calamitates & arum-
nas, quibus miserum genus Morta-
lium singulis ferme momentis quam
gravissime affligitur, sunt isti homi-
num cruciatus, morborum quampluri-
morum satellites horrendi, qui cor-
pusculum illud misellum nefandis modis infe-
stant & affligunt; adeo ut vitam acerbissimam
sibi ducant, & cum morte commutare prae-
optent, quam in hujus vitae ergastulo moram trabe-
re diutius; quamobrem confestim ad Medicorum o-
pem implorandam accurrere consueverunt miserrimi
mortales; ita quoque in pleuritide adeo sunt atroces
dolores, ut saeculi Tyranni majus tormentum exco-
gitare vix valeant; qua propter tantò majorem &
celeritatem medici diligentiam atque curam expo-
stulant, quanto magis periculosi, ac concitati in-
surgunt, & infestant. ut enim hujus diri affectus
fontem, ac fomitem eruam, praetium opera me fa-
cturum existimo, in causas omnes, fiendique mo-
dum ac sedem, hunc acerrimum dolorem inducen-
tes, pro ingenii mei modulò, & virium tenuitate,
inquirere accuratius; signaque, ac medendi ratio-
nem hac disputatione inaugurali, pro more in A-
cademiis recepto subnectar quantum fieri potest bre-
vissime.

T H E S I S I.

QUOD hujus affectus nomen concernit; Pleuritis dicitur, voce omnibus usitatissima; sive is debeat *τῆ πλευρῆς*, sive *τῶ πλευρῶ*, quod nomen thoracis latera & costas denotat; itaque Pleuritis est lateris dolor, Belg. *Zijde-wee*. Forestus hunc morbum costalem vocat, ab Hippocr. generaliter pro quocunque thoracis & partium vicinarum dolore accipitur. Hæc vox tum ab antiquis, tum neotericis admodum laxo significatu sumitur. Galen. Avicenna, multique alii voluere affici menyngem latera costarum cingentem, cui Fernelius addit musculos mesopleurios, hisque addit Barbette pulmonem, pericardium, mediastinum, Diaphragma, vix enim possibile adjicit Dekkers, ut inflammatio membranæ costas succingentis ipsos contiguos musculos non corripit.

I I.

Definitur itaque rectè per symptomata juxta hippocrat. ut sit Pleuritis lateris dolor punctorius, seu acutissimus, cum difficili respiratione, febre continua, & tussi.

I I I.

Dolor acutissimus oritur ab inflammatione membranæ thoracem intus succingentis; est enim tenuissima membrana medii ventris capacitatem occupans, & ob implantatos copiosè nervos, acutissimi sensus, quam perioftio costarum, musculisque intercostalibus communicat, quoniam his arctissimè, mirifico cum lævore annexa est.

I V.

Potest hæc membrana facillimè inflammari ob copiam vasorum eorundemque summam angustiam, sanguinis motum rapidiorem & cordis viciniam; unde ejus admodum crebræ fiunt inflammationes, modo in latere uno, sinistrò. vel dextro, modo in utroque; ante vel retro, superne vel inferne, quæ inflammatio plerumque communicatur musculis intercostalibus, sæpius vicinis pulmonibus, maximè si iis aggluinentur.

I N A U G U R A L I S. 5

V.

Causa hujus morbi proxima est sanguis in membranæ hujus vasis minoribus sive per copiam sive lentorem obstructus aut extravasatus, deinde ob turgescientiam ibidem loci copiosius congestus, proinde phlegmonem excitans: Huic supervenit ob solutionem continui in parte maxime sensili dolor acutissimus; item tussis oritur propter irritationem musculis intercostalibus impressam; denique respiratio difficilis ob fibras musculares quoad actionem suam læsas, quæ quoniam contractiones validas & longas perficere nequeant debiles, sed etiam crebriores inire necesse habent: præterea ob metum doloris, qui in inspiratione tensis partibus thoracis excitatur; nam cum fieri non possit, ut respirans non vivat, aut vivens non respiret, hinc difficilis respiratio per frequentiam compensari debet: erit proinde parva, seu exspiratio citius inspirationem sequetur, quia membrana inflammata, hincque tumefacta fibrarum tensionem pati nequit in dilatatione thoracis & expressione diaphragmatis, in qua maxima oritur doloris exacerbatio.

V I.

Febris acuta continua, sive habeatur symptomatice, oritur à fermentescentis sanguinis particulis è foco inflammationis in vasibus receptis, illique fermentationem febrilem inducentibus, sive potius semper comes quam effectus; oritur à sanguine in turgescientiam febrilem acto; si nimirum in intemperie suâ ita pervertatur, ut cum febrili effervescencia exuvias viscosas suas hac vel illa parte deponat; hinc observare licet, hunc morbum specie sæpe variare, aut locum mutare, ut una cum febre pleuritidem, vel peripneumoniam, vel utramque inducat; deinde pleuritidem in peripneumoniam mutare, & vice versa.

V I I.

Quod spectat ad causam antecedentem: ea est sanguis quantitate nimius, qualitate calidior (unde hippocrates aphor. 33. sect. 6. acidum eructantes, non admodum fieri pleuriticos) motus ejus rapidior & inde contracta temperies totius calidior; nam effervescentiæ in corpore auctæ particulas crassiusculas secum rapiunt,

quæ cum per capillaria vasa transmitti nequeant, illic hærendo obstructionem, tendendo solutionem continui, & spiritibus avolantibus, sale vero sic exaltato & pungente, dolorem pariunt; sanguis etiam nimia acrimonia præditus, aut in motu retardatus subinde in culpa est.

VIII.

Huic vero occasionem præbuerunt causæ procatarcticæ; primo naturales, ætas juvenilis, *Aphor.* 3. 30. habitudo corporis rarior, Regio, & clima calidius, Hyems, Autumnus *Aphor.* 3. 23. venti aquilonii post austrinos &c. secundo non-naturales, aer nimis calidus, vel nimis frigidus, cujus subitanæ mutationes sunt periculosæ, vel cibus calidus nimia copiâ ingestus, cum nimis aromatibus, &c. potus frigidus post defatigationem, sudorem, æstum, ambulationem, subito haustus, etiam motus nimius ab omnibus culpatur authoribus, præsertim post magnas epulas, & diuturnam quietem, labor nimius, ponderosa gestatio, & post eam pectoris denudatio; venus immodica; balnea, & thermæ frequentiores; frigidæ repenti insilire, aut innatare diutius; somnus nimius, vigiliæ nimix; evacuationes solemnes, aut consuetæ per nares, menses, hæmorrhoides, suppressæ, &c. inter animi pathemata excellit ira, in qua sanguis ab imis præcordiis exæstuat, &c.

IX.

Signa diagnostica sunt ipsa symptomata pleuritidis, in definitione à nobis data; hæc enim collata, & simul sumpta, pleuritidis signum pathognomicum constituunt, docente Galeno.

X.

Nusquam vero accuratiores sunt practici, quam in hujus morbi prognosi tradenda, in qua certatim hippocratem exscribere sunt visi, qui propterea cum practicis celebrioribus adeundus; in genere observandum ac pronunciandum est, pleuritidem esse morbum acutum, periculosum, brevem, ac difficilem, tum symptomatum vehementia, laborantium partium dignitate, invasionis celeri decursu, cura laboriosa.

XI.

X I.

Solvitur hic morbus diebus quatuordecim plerunque, cessatque primo dolor punctorius, mox febris, at si hunc terminum transcendit, lentescente febre, & æger superne non repurgetur, Empyema vel Phthisis erunt suspicanda, juxta Hippocratem *Aphor. 8. s. v.* (qui pleuritide laborant nisi intra dies quatuordecim superne repurgentur, iis in Empyema fit mali translatio) rarissime enim viginti dies pleuritici laborant & supervivunt ex acutissimo hoc morbo ; si empy fiant, & intra quadraginta dies Empyemā non rumpatur, in tabem transeunt, & denique in certam mortem, *Aphor. 15. cap. 8. s. v.*

X I I.

Prognosi absolutā, ad curam accingamur : in qua sanguis stagnans est revellendus, resolvendus, blandisque sudoriferis in circuitum naturalem revocandus. 2. hinc excretio, & copiosa sputatio quantum possibile, promovenda, 3. suppuratio, inflammationis soboles, expectoranda & adjuvanda.

X I I I.

Ad sanguinem revellendum derivandumque, Chirurgia præclarum venæsectionis auxilium suppeditat, quod ut in omni inflammatione, sic & hic commendant omnes ferè uno ore Medici celebriores, quamvis Helmontius, van Hadde, Bontekoe, aliique hunc morbum, quocumque in tempore, unaquaque in pleuritide, vel maligna, vel epidemica, sine sanguinis missione curari posse, acriter contendant, qui firmissimis à rationibus, auctoritate ac experientia edocti, facilius breviusque absque venæ sectione, quam celebrata ipsa, etsi eadem usurpassent remedia, pleuritides à se curatas testantur, modo statim ab initio specifica acidum infringentia, diaphoreticis diureticisque mixta, exhibita fuerint : ego vero distinguendum puto inter possibilia & tutiora.

X I V.

Controversiæ circa locum venæ sectionis inter Arabes & Græcos, eosque sequentes, ex circulo sanguinis facile refutari possunt ; notandum tamen est, in ascendente pleuritide secari debere

pro

DISPUTATIO MEDICA

pro revulsione, venam in pede, pro derivatione in brachio; contrarium autem fieri debere in descendente: potest autem in primo morbi insultu quacunque hora institui V. S. quantitas sanguinis detrahendi, partitim an confertim debeat mitti, prudenti practico dabunt circumstantiæ. Attamen quando propter morbi ferociam & virium collapsum morbus est desperatus, item in pleuritide malignâ, quippe in qua nunquam sine periculo vena aperiri poterit, venæ sectionem postponendam esse existimo.

X V.

Enimvero si phlebotomia ob virium imbecillitatem ac languorem, licet dolor admodum urgeat, etiam in principio administrari nequeat, ejus loco supplebunt cucurbitulæ cum scarificatione parti affectæ adhibendæ, quarum curationum hoc remedio effectarum, exempla notabilia Riverius & Zacutus Lusitanus citarunt; & ratio quoque huic praxi accinere videtur: nam hac ratione, sanguine è latere affecto detracto, eo modo, qui in vasis vicinis congestus, & morbi causa conjuncta consistit, commovetur, & partim extrahitur, partim circulationi redditur.

X V I.

Sanguini resolvendo, ac in naturalem circulum reducendo Pharmacia confert: viz. multo sale abundantia antiplcuritica, sudorem promoventia & inflammationem sistentia; qualia videre licet apud Paul. Barbette prax. 3. l. 1. ibique Dekkers. quibus accedunt Aq. Chamæmill. dest. ad ℥iv. cum saccharo ℥i. chamæd. ex aqua. cocta, Cels. 46. & animalium stercorea, sale volatili referta, in hoc morbo juvant, ut stercus caninus, equinus, columbinus, &c. etiam succ. taraxici, centaur. herb. Card. Bened. anagallis, brassica, cerefol. consolida Regal. malva, pulmonaria, scabiosa, Rad. Aristoloch: Bardanæ, millefolii. flor. buxi. papav. Rhæad. stæchad. violar. sem. Card. ben. & mariæ, fraxin. malv. Inter cætera excellent sal. volatilia, ut sal. hyperici, prunellæ, Card. bened. scord. &c. C. cerv. ocul. Cancr. ossa lupi, sperma cæti. unicornu. Aq. Card. bened. Mariæ, bardanæ, papav. Rhæad. taraxic. scabiosæ &c. Aq. Compos. ut theriac. prophylact. barbett. spirit. tart.

tartari, liquor diaphoret. mynsicht. syr. Card. bened. papav. rhead.
 Diacod. ol. myrtillor. Rosarum, Amygdalat. Antimon. dia-
 phoret. bezoar. minerale, pulv. Mynsichti antipleuriticus, tra-
 gæa antipleuritica Hartmanni, &c. in fine etiam morbi syrupus
 & decoctum ex nicotiana summopere à Dekkers laudantur.

Mixturam hanc initio morbi applica,

R. succo. taraxic. depurat. ℥i.

Aq. plantagin. Rosar. an. ℥ij.

prophylact. ℥B.

ocul. Cancror. Cru. Contus. ℥B.

spermat. coct. gr. xx.

syr. papav. Rhead. ℥i.

miscantur.

Inter Cetera etiam excellunt Remedia pulveres, à Willis &

Craanen prescripti. ut.

R. Antimon. diaphoret. aut bezoard. miner. ℥ij.

sal. volar. C. C. ℥B. pulv. flor. papav. rhead. ℥ij.

M. F. Pulvis.

dosis Bi. ad ℥B. ter aut sepius in die assumatur.

vel.

R. sem. Card. marie gr. xv. opii ppt. gr. j. Caphor. gr. iij.

sacchar. saturn. gr. iv. sal. prunell. gr. ij.

M. F. Pulv. una dosi sumendus.

item R. unicolor. Groenland. ocul. Cancr. ppt. an ℥B.

pulv. dent. Ap. spermat. Coet. pulv. flor. pap. Rhead.

an. gr. viij. laud. opiat. gr. j. sacchar. alibea. ℥j.

M. F. Pulv.

Huc deduci possent plurima adhuc remedia, tam internè
 quam externè usurpanda, ut sunt Linctus, eclegmata, De-
 cocta, olea, unguenta, & in suppuratione tandem Ca-
 zaplasmata, Fomenta, Emplastra, inunctiones; &c.

quæ omnia (dum latus sit Campus, in quo multa conspiciuntur)
 quum abunde satis apud auctores practicos peti possunt, lubenter
 prætereo.

Purgantia, ut hoc in morbo nocentia, cautissimè usurpanda, & non nisi in principio aut in declinatione; præfero laxantia: idem judico de vomitoriis: Clysteres ad molliendum insignem in hoc morbo præstant usum; Diuretica conveniunt, factâ materiæ morbificæ metastasi ad vias urinarias; aperientia, alexipharmaca, discutientia & confortantia in epidemicâ & maligna pleuritide nequaquam sunt contemnenda.

X V I I I.

His omnibus subjiciatur tandem victus ratio, cujus sedula cura habenda, quoniam in ea magnum salutis nostræ momentum consistit. Ea debet esse contraria causæ procatarticæ: aer igitur sit summè temperatus, cibus in morbi principio tenuis, dein plenior, cibi vitentur acres, acidi, fumô durati, amari, &c. potus sit aqua hordei, vel sola, vel cum passulis, cerevisia dulcis Roterodamensis & decoctum pectorale, vel infusio thee cum Rad. liquiritiæ; Vinum vitetur, ut & nimius motus, aut vigiliæ diurnæ; somnus molestus, Alvus quotidie respondeat arte vel natura, omnia animi pathemata potissimum graviora, cane pejus & angue vitentur, præsertim ira. itaque huic disputationi inaugurali, ut nè prolixior videar, de præsentî finem imponere cogor.

IV

COROLLARIA

FINIS

Satius est anceps experiri remedium,
quam nullum.

II

Sola plethora saepe pleuritidis causa est.

III

*Infantes & pueri rarius hoc morbo affi-
ciuntur.*

IV

CAR.
*Mulieri gravida vel menstruate pleuritide
laboranti etiam venam quandoque se-
care licet in brachio.*

B 2

V

V.

*Narcotica medicamenta tutius exhibentur
post venesectionem quam ante.*

VI.

In Dysenteria conducit Purgatio.

F I N I S.

VI.

CAR:

*Mulier gravida vel parturientis
laborant etiam venena purgantia se-
care licet in praesentia.*

V.

B.

CARMEN GRATULATORIUM

*In Gradum Medico-Doctorem acquirendum
per inquisitionem*

P L E U R I T I D I S

V I R I D O C T I S S I M I

D. GUILIELMI BORMEESTER.

Uminis ut radios spargit Sol aureus
Astris

Et Lunæ donat, restituitque
vices;

Sic Medico purum radiat jubar & Medicinæ.

Scire suam Praxin Pharmacopœia suum est.

Pleuritidis varios Casus dignoscere, Fulcra

Et dare Conaris perpetuo Studio.

Gratulor ex animo! Tibi det, Cognate, pe-
renne

Auxilium; summus Doctor, ut & Medicus.

Z. 3. nonas Julii
A. R. S. M. DCXCI.

*Honoris, Favoris & amoris gratiâ
apposuit Patruus vester.*
Mr. HENR. van BORN. V. D.
*Min. Eccles. Aug. Confess. Am-
stelodami collecta.*

M T I E R J U E A E R E
V A N D E H E E R
WILHELMUS BORMEESTER.

Als hy binnen *Utrecht*, op den 26 Junij 1691. der
Medicijnen Doctor wierdt verklaert.

Et Zijde-Wee, verheft, door dolle
pijn by vlaagen
Onmoog'lijk, voor een Mensch (gant'z
af-gemat) te draagen.
Als Koortz', Hoeft, korten Aâm,
daar by sich vinden laat
Voert hem seer schielijk, in gevaarelijke staat
Zo hy, der Artzen hulp niet tydig soekt t' aen-
vaerde,
Die sijn Geneef-kund, nog sijn kenniss' ooit en spaarde
Maer door hulp-middelen verligting' aen hem geeft
Waar door hy (door Gods-Zege) herstelt wort, en
herleeft.
Dit is 't? 't geen nu beknopt getoont wort voor onse
oogen
Van hem, die tot sijn doel, die lijders draagt mee-
doogen.
Ga dan? Eerwaerde vriend, op desen voet vry voort
En oeffen d' Eed'le kunst, by zieken ongestoort
Die in hunne elend staan, en quaalen, zoo verlegen
Strek haar, tot raat en baat; op vast gegronde
wegen.
God geeft! dat gy uw konst voortaan zoo oeff'nen
moogt
Dat gy hier zijt geagt, dog naermaals meer ver-
hoogt.

H. B.